

DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE
KANSEN

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van decreet tot wijziging van het Lokaal en
Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van
25 mei 2012 en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal
bestuur;
- derde principiële goedkeuring

Dit voorontwerp van decreet wijzigt de volgende decreten:

- het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011;
- het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012;
- het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur.

Inhoudelijk legt dit ontwerp van decreet de juridische basis voor de organisatie van de volgende lokale en provinciale verkiezingen en wijzigt het enkele bepalingen voor de installatie van de lokale bestuursorganen na die verkiezingen:

1. het laat toe dat een aantal fases in het verkiezingsproces verloopt met gebruik van digitale toepassingen (de indiening van de voordrachtsakten van kandidaten, de aangiften van de verkiezingsuitgaven);
2. het werkt tekortkomingen weg die bij de vorige verkiezingen aan het licht kwamen;
3. het verhoogt de transparantie met betrekking tot de verkiezingsuitgaven;
4. het versoepelt de regelgeving over de toegelaten campagnemiddelen;
5. het regelt de vaststelling van de kiezerslijsten op basis van een centrale, authentieke gegevensbron;
6. het regelt een afwijking voor de vermelding van de achternaam van kandidaten op het stembiljet;
7. het voorziet in een telling van de stembiljetten per geografisch deelgebied;
8. in het geval van een samenvoeging van gemeenten regelt het de mogelijkheid om binnen één kieskring te stemmen met stemcomputers en met potlood en papier;
9. het brengt aanpassingen aan die nodig zijn om de kiesregelgeving conform te maken met de algemene verordening gegevensbescherming;

10. het voorziet in het recht voor kiezers om vrijgesteld te worden van de verplichting om als bijzitter in een stem- of telbureau te zetelen, als zij al twee keer gezeteld hebben;
11. het actualiseert de regelgeving over het college van deskundigen van het Vlaams Parlement;
12. het voorziet in de verplichting om na de verkiezing en tijdens de bestuursperiode een modelakte te gebruiken voor de voordracht van mandaten;
13. het voorziet in een aantal bepalingen specifiek voor de installatie van de bestuursorganen van een nieuw district.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/INHOUDELIJK STRUCTUURELEMENT/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsdomein: Kancelarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie

Beleidsveld: Binnenlands Bestuur en Stedenbeleid

Inhoudelijk structuurelement: binnenlands bestuur

Beleidsdoelstelling:

Voor een nadere toelichting over de beleidsdoelstelling kan verwezen worden naar de nota aan de Vlaamse Regering bij de eerste principiële goedkeuring (VR 2022 0912 DOC.1383/1).

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

De Vlaamse Regering heeft het voorontwerp van decreet een eerste maal principiële goedgekeurd op 9 december 2022 (VR 2022 0912 DOC.1383/2BIS).

De Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens heeft op 17 januari 2023 advies uitgebracht.

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten heeft op 18 januari 2023 advies uitgebracht.

De Vlaamse Regering heeft het voorontwerp van decreet een tweede maal principiële goedgekeurd op 17 februari 2023 (VR 2023 1702 DOC.0162/3BIS).

De Raad van State heeft op 19 april 2023 zijn advies nr. 73.176/3 uitgebracht (bijlage 3).

De Gegevensbeschermingsautoriteit heeft op 17 mei 2023 zijn advies nr. 91/2023 uitgebracht (bijlage 4).

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Overeenkomstig de tweede principiële goedkeuring van 17 februari 2023, is advies ingewonnen bij de Raad van State.

Naar aanleiding van het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 26/2023 van 16 februari 2023, werd overeenkomstig de eerste principiële goedkeuring van 9 december 2022 eveneens advies ingewonnen van de Gegevensbeschermingsautoriteit.

Het voorontwerp van decreet is op een aantal plaatsen gewijzigd naar aanleiding van de adviezen van de Raad van State van 19 april 2023 en van de Gegevensbeschermingsautoriteit van 17 mei 2023.

Op alle opmerkingen in het advies van de Raad van State wordt ingegaan, met uitzondering van de opmerkingen over bepalingen die ingevolge het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit geschrapt moeten worden. In rubriek B worden hierover meer details verstrekt.

Op de opmerkingen van de Gegevensbeschermingsautoriteit wordt gedeeltelijk ingegaan. In rubriek C worden hierover meer details verstrekt.

In zijn advies heeft de Raad van State opgemerkt dat, indien de aan de Raad van State voorgelegde tekst ten gevolge van het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit nog wijzigingen zou ondergaan, de gewijzigde of toegevoegde bepalingen aan de afdeling Wetgeving moeten worden voorgelegd, ter inachtneming van het voorschrift van artikel 3, §1, eerste lid, van de wetten op de Raad van State.

Aangezien de tekst die aan de Raad van State werd voorgelegd, ingevolge het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit nog wijzigingen moet ondergaan, worden het gewijzigde voorontwerp van decreet en de memorie hierbij voor een derde principiële goedkeuring voorgelegd, met het oog op het aanvragen van het advies van de Raad van State.

Aan de Vlaamse Regering wordt voorgesteld om een spoedadvies van de Raad van State aan te vragen, op grond van de volgende omstandigheden:

- a) vanuit democratisch oogpunt is het essentieel dat de kiesregelgeving tijdig vastligt, bij voorkeur minstens een jaar voor de verkiezingsdag; d.w.z. uiterlijk in oktober 2023;
- b) de geplande goedkeuringsprocedure voor het voorontwerp van decreet werd doorkruist door het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 26/2023 van 16 februari 2023, waardoor bijkomend advies moest ingewonnen worden van de Gegevensbeschermingsautoriteit;
- c) ook de tijdige goedkeuring van uitvoeringsbesluiten mag niet in het gedrang komen;
- d) de geplande wijzigingen in de kiesdecreten zijn rechtstreeks of onrechtstreeks, via de uitvoeringsbesluiten, bepalend voor de ontwikkeling van de verkiezingssoftware, die na de nodige aanpassingen via strikte procedures getest moet worden en door een onafhankelijk orgaan tijdig gecertificeerd moet worden;
- e) de inwinning om advies heeft betrekking op een beperkt aantal artikelen van het voorontwerp van decreet, namelijk de wijzigingen die zijn aangebracht aan de vorige tekst die aan de Raad van State is voorgelegd, en die niet ertoe strekken tegemoet te komen aan de opmerkingen in het vorige advies van de Raad van State.

B. ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE (BIJLAGE 3)

Als algemene opmerking (opmerking 4) wijst de Raad van State erop dat voor elke verwerking van persoonsgegevens de 'essentiële elementen' ervan in de wet zelf moeten worden vastgelegd. Een van die essentiële elementen is de maximumtermijn voor het bewaren van de gegevens. De bepaling

van die termijn ontbreekt voor de gegevens van de personen die aangewezen zijn om te zetelen in een stem- of telbureau, en die bezorgd worden aan het gemeentesecretariaat en aan de voorzitters van de gemeentelijke hoofdbureaus (opmerking 5). Een bepaling van die termijn ontbreekt ook voor de persoonsgegevens die vermeld worden op de voordrachtsakten van kandidaten (opmerking 6) en op de stukken van de stem- en telbureaus die uiteindelijk aan de provinciegouverneur bezorgd worden (opmerking 7).

Aan die opmerkingen wordt tegemoetgekomen door voor die stukken een bewaartermijn te bepalen:

- voor de bewaring van de gegevens van de personen die aangewezen zijn om te zetelen in een stem- of telbureau: in de artikelen 47 en 50 LPKD (art. 22 en 23 van het ontwerp van decreet);
- voor de bewaring van de voordrachtsakten van kandidaten en van de stukken van de stem- en telbureaus: in de artikelen 172 en 187 LPKD (art. 63 en 66 van het ontwerp van decreet).

Op de volgende opmerkingen van de Raad van State wordt eveneens ingegaan:

- opmerking 12: de tekst voor artikel 84, 4° LPKD en voor artikel 9, §4 DKD wordt gecorrigeerd (art. 35 van het ontwerp van decreet);
- opmerkingen 9, 13 en 16: er wordt bijkomende uitleg verstrekt in de memorie van toelichting bij de artikelen 22 en 23, bij de artikelen 36, 37 en 38 en bij artikel 76 van het ontwerp van decreet;
- opmerking 11: de term 'historisch onderzoek' in artikel 71, zevende lid LPKD wordt vervangen door 'wetenschappelijke doeleinden' (art. 31 van het ontwerp van decreet);
- opmerking 14: in artikel 191 LPKD wordt een bepaling toegevoegd dat de FOD Binnenlandse Zaken de extractie van de voorlopige kiezerslijst uitvoert op verzoek van de Vlaamse Regering en dat alleen de aantallen kiezers moeten worden bezorgd (art. 67 van het ontwerp van decreet);
- opmerking 17: in artikel 197, §2 LPKD wordt uitdrukkelijk bepaald dat de gegevens van de schenkers en sponsors niet ter inzage worden gelegd (art. 72 van het ontwerp van decreet).

De overige opmerkingen van de Raad van State (opmerkingen 8, 10, 18 en 19) zijn terecht, omdat ze fouten bevatten of onvolledig waren, maar er hoeft niet op te worden ingegaan, omdat de Gegevensbeschermingsautoriteit in zijn advies de algemene opmerking maakt dat de bepalingen die 'de uitvoering van een taak van (zwaarwegend) algemeen belang' expliciet als rechtsgrond voor de gegevensverwerkingen vermelden, geschrapt moeten worden (zie rubriek C). Zoals hieronder wordt uiteengezet wordt op deze opmerking van de GBA ingegaan en worden die bepalingen geschrapt.

C. ADVIES VAN DE GEGEVENSBSCHERMINGSAUTORITEIT (BIJLAGE 4)

Op 17 mei 2023 bracht de Gegevensbeschermingsautoriteit (GBA) advies nr. 91/2023 uit over het voorontwerp van decreet.

1. Taak van algemeen belang als rechtsgrond (punten 32, 37, 59, 65 en 66 van het advies)

Als algemene opmerking is de GBA van oordeel dat de bepalingen die 'de uitvoering van een taak van (zwaarwegend) algemeen belang' expliciet als rechtsgrond voor de gegevensverwerkingen vermelden, geschrapt moeten worden.

Aan deze opmerking van de GBA wordt tegemoetgekomen door de betreffende bepalingen in het ontwerpdecreet te schrappen, maar de rechtsgrond voor de gegevensverwerking wel te vermelden in de memorie van toelichting (schrapping van de ontworpen bepalingen in de artikelen 37, 44, 71, 77, 201/2 en 261 LPKD, en in de artikelen 9 en 11 DKD). Ook in de artikelen 16, 114 en 149 LPKD worden de ontworpen bepalingen geschrapt. Deze artikelen werden niet vermeld in het advies van de GBA,

maar beantwoorden evenzeer aan deze opmerking. De vermeldingen van de rechtsgrond in de memorie van toelichting staan bij de artikelen 4, 17, 21, 31, 32, 42, 56, 76, 79, 80 en 82 van het ontwerp van decreet.

2. Kiezerslijsten (punten 8-17 van het advies)

De punten 8 tot en met 17 van het advies van de GBA handelen over de kiezerslijst. De GBA merkt op dat:

- verduidelijkt moet worden dat de raadpleging van het extractiebestand door de gemeenten voor de samenstelling van de kiezerslijsten enkel betrekking heeft op de gegevens van de stemgerechtigden in de eigen gemeente (punten 8 en 9 van het advies);
- de onderlinge verhouding tussen de gemeenten en de diensten van het Rijksregister met betrekking tot de samenstelling van kiezerslijsten gespecificeerd moet worden (punt 11 van het advies);
- de doeleinden van de registratie van de geboortedatum en het rijksregisternummer in de kiezerslijsten vastgesteld moeten worden (punten 13 en 14 van het advies). Dezelfde opmerking maakt de GBA over de lijst met kiezers die aan het stembureau wordt bezorgd (punt 27 van het advies).

Aan die opmerkingen wordt tegemoetgekomen door bijkomende uitleg te verstrekken in de memorie van toelichting bij de artikelen 4 en 10 van het ontwerp van decreet, die respectievelijk de artikelen 16 en 26 LPKD wijzigen.

3. Exemplaren van kiezerslijst ter beschikking van lijsten en kandidaten (punten 18-26 van het advies)

De punten 18 tot en met 26 van het advies van de GBA handelen over de exemplaren van de kiezerslijst die ter beschikking worden gesteld van lijsten en kandidaten. De GBA merkt op dat:

- het voornemen om de (exacte) geboortedatum te vermelden op de kiezerslijsten die ter beschikking worden gesteld van de politieke partijen en de kandidaten, gemotiveerd moet worden, dan wel dat de vermelding van voormeld gegeven geschrapt moet worden (punt 23 van het advies);
- voorzien moet worden in een procedure voor de uitoefening van het recht van bezwaar van de betrokkenen tegen gegevensverwerkingen voor 'direct marketing' doeleinden (punten 25 en 26 van het advies).

Op deze opmerkingen wordt niet ingegaan om volgende redenen:

- de GBA vraagt zich in punt 23 van zijn advies af of de vermelding van de geboortedatum op de exemplaren van de kiezerslijst die aan kandidaten of lijstindieners wordt afgegeven, noodzakelijk is, omdat 'de verdediging van een partijprogramma in beginsel betrekking moet hebben op de besturing van de samenleving in haar geheel'. Een lijst of een kandidaat is echter geheel vrij om zelf te bepalen hoe hij zijn verkiezingscampagne voert en tot welk doelpubliek hij zich daarbij richt. De bedoeling van het ter beschikking stellen van de kiezerslijst bestaat erin dat lijsten en kandidaten aan de hand hiervan aan de burgers gerichte informatie over hun verkiezingsprogramma kunnen geven. Dit is een legitieme doelstelling in een democratie. Het lijkt bijgevolg geproportioneerd dat een lijst of kandidaat een specifieke communicatie alleen richt tot een deel van de burgers op basis van leeftijd en dus de mogelijkheid heeft om zijn briefwisseling doelgericht te versturen op basis van de geboortedatum;
- de GBA stelt in punt 24 van zijn advies dat het noodzakelijk is te specificeren dat de lijsten en kandidaten de kiezerslijst die zij ter beschikking hebben gekregen, na de verkiezing moeten wissen. Een dergelijke bepaling lijkt echter weinig zinvol, omdat het gaat om privé-personen en het onmogelijk is om te controleren of zij die gegevens daadwerkelijk gewist hebben. Bovendien is in artikel 20, §3 LPKD duidelijk bepaald dat zij de kiezerslijst na de dag van de verkiezing voor geen enkel doeleinde meer mogen gebruiken, en voorziet artikel 22 LPKD in sancties in het geval dat dat wel gebeurt. Hiermee wordt hetzelfde resultaat afgedwongen als met een verplichte wissing van de gegevens;

- de GBA wijst in punt 25 en 26 van zijn advies op het specifiek recht van bezwaar tegen de verwerking van persoonsgegevens ten behoeve van 'direct marketing' overeenkomstig artikel 21.2 tot 21.4 AVG. Het verstrekken van afschriften van de kiezerslijst voor (papier) verkiezingspropagandadoeleinden is een actief onderdeel van de 'direct marketing' activiteiten van politieke partijen en verkiezingskandidaten. Om ervoor te zorgen dat het recht van bezwaar de daadwerkelijk vereiste doeltreffende uitwerking heeft en om het voor kiezers gemakkelijker te maken hun recht van bezwaar in dit verband uit te oefenen, is het derhalve van belang dat zij aan de bron kunnen ingrijpen en dat voor burgers de mogelijkheid wordt ingevoerd om de gemeentelijke administratie te verzoeken hun naam te schrappen uit de afschriften van de kiezerslijsten die overeenkomstig artikel 20 LPKD worden meegedeeld.

Op deze opmerking wordt niet ingegaan, vanuit de visie dat de verkiezingen de grondslag van onze democratie vormen en dat de kiezers alle nodige informatie moeten krijgen om bij het stemmen hun keuze te kunnen maken. Het lijkt dus geproportioneerd dat de gegevens van de kiezers ter beschikking gesteld worden van de lijsten en kandidaten zonder de mogelijkheid zich daartegen te kunnen verzetten.

4. Samenstelling van de hoofdbureaus (punten 28-33 van het advies)

De punten 28 tot en met 33 van het advies van de GBA handelen over de samenstelling van de hoofdbureaus. De GBA merkt op dat de doeleinden van de gegevensverwerkingen inzake de samenstelling van de hoofdbureaus gespecificeerd moeten worden (punten 28 tot 33 en 67 van het advies).

Aan deze opmerking wordt tegemoetgekomen door:

- in de artikelen 37, 38 en 40 LPKD toe te voegen dat de persoonsgegevens die aan het Agentschap Binnenlands Bestuur moeten meegedeeld worden, ook nodig zijn om een authenticatie van deze personen mogelijk te maken om hen toegang te verlenen tot de elektronische verkiezingsapplicaties die hen ter beschikking worden gesteld voor de uitoefening van hun functie;

- te verduidelijken dat de bewaartermijn zowel minimaal als maximaal is, in de memorie van toelichting bij de artikelen 17, 18 en 19 van het ontwerp van decreet, die respectievelijk de artikelen 37, 38 en 40 LPKD wijzigen.

Eenzelfde opmerking (punt 67 van het advies) geldt ook voor artikel 11, §4 DKD, dat handelt over de gemeentelijke coördinator voor de digitale stemming. Daarom wordt in dat artikel dezelfde toevoeging gedaan en wordt dezelfde verduidelijking over de bewaartermijn toegevoegd in de memorie van toelichting bij artikel 82 van het ontwerp van decreet, dat artikel 11, §4 DKD wijzigt.

5. Samenstelling van de stem- en telbureaus (punten 34-38 van het advies)

De punten 34 tot en met 38 van het advies van de GBA handelen over de samenstelling van de stem- en telbureaus. De GBA merkt op dat de vermelding van het beroep van de personen moet geschrapt worden uit de lijst met kiezers uit de zeven opgesomde beroepscategorieën, die wordt opgesteld met het oog op de samenstelling van de stem- en telbureaus (punt 36 van het advies), aangezien alleen personen die tot die beroepscategorieën behoren, opgenomen kunnen worden in de lijst en aangezien die personen willekeurig bij loting worden aangewezen.

De regelgeving bepaalt evenwel nergens dat de aanwijzing van de voorzitters van de stem- en telbureaus of van de bijzitters van de telbureaus willekeurig of bij loting moet gebeuren. De magistraat gaat volledig autonoom tewerk en kan naar eigen goeddunken personen uit bepaalde beroepscategorieën aanwijzen. Het beroep is dus een relevant gegeven dat belangrijk kan zijn bij de aanwijzing door de magistraat. Op deze opmerking van de GBA wordt bijgevolg niet ingegaan.

6. Indiening van de kandidatenlijsten (punten 39-47 van het advies)

De punten 39 tot en met 47 van het advies van de GBA handelen over de indiening van de kandidatenlijsten. De GBA merkt in punt 41 op dat:

- de verplichting moet geschrapt worden om in de voordrachtakte het rijksregisternummer en de nationaliteit te registreren van de kiezers die een kandidaat voordragen (punt 41 van het advies);
- een bewaartermijn voor de voordrachtsakten moet vastgesteld worden.

De GBA stelt hierbij dat de verwerking van het rijksregisternummer en de nationaliteit van de ondertekenende gemeenteraadskiezers geenszins proportioneel of noodzakelijk is en dat de voor- en achternaam, de hoofdverblijfplaats en de handtekening van deze personen zonder meer volstaan om in een eerste fase te onderzoeken of de kandidaten, en de lijst waarop zij staan, beantwoorden aan de decretale voorwaarden waaraan zij moeten voldoen.

De GBA lijkt hier evenwel voorbij te gaan aan het feit dat de handtekeningen van de kiezers die de kandidatenlijst voordragen, afkomstig moeten zijn van personen die zelf aan de kiesvoorwaarden voldoen. Om dat na te gaan, is het wel degelijk noodzakelijk om te beschikken over het rijksregisternummer en de nationaliteit van die personen. Op deze opmerking wordt bijgevolg niet ingegaan.

Het ontbreken van een bewaartermijn voor de voordrachtsakten werd ook opgemerkt door de Raad van State (opmerking 6). Hieraan wordt tegemoetgekomen door voor die stukken een bewaartermijn te bepalen in de artikelen 172 en 187 LPKD (art. 63 en 66 van het ontwerp van decreet).

7. Verkiezingsuitgaven (punten 50-61 van het advies)

De punten 50 tot en met 61 van het advies van de GBA handelen over de verkiezingsuitgaven. De GBA merkt op dat:

- de term 'medeverwerkingsverantwoordelijke', die gebruikt wordt in paragraaf 1, vijfde lid van het ontworpen artikel 201/2 LPKD, niet voorkomt in de AVG en dus beter vervangen wordt door de term 'gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke' in de zin van artikel 26 AVG, om geen verwarring te creëren (punt 57 van het advies);
- de paragrafen twee en drie van het ontworpen artikel 201/2 LPKD geschrapt moeten worden, met dien verstande dat in de artikelen 196 en 197 LPKD moet worden gepreciseerd welke (categorieën van) persoonsgegevens (in het bijzonder in de mate dat de verwerking van het rijksregister wordt voorzien) van de voorzitters van de politieke partijen en hun gemandateerden, de lijsttrekkers en hun gemandateerden en de kandidaten bij de aangifte van de verkiezingsuitgaven zullen worden verwerkt (punt 60 van het advies);
- het niet duidelijk is op welke wijze de notie 'contactgegevens en identificatiegegevens' in paragraaf 4 van het ontworpen artikel 201/2 LPKD zich verhoudt tot de gegevens vermeld in de ontworpen artikelen 196, §1, derde lid (wellicht wordt bedoeld 'vierde lid'), en 197, §1, derde lid (wellicht wordt bedoeld 'vijfde lid'), LPKD. Het is zonder meer noodzakelijk om de betrokken paragraaf in overeenstemming te brengen met de aldaar gebruikte terminologie, zodat het voor alle betrokkenen duidelijk is welke gegevens voor inzage ter beschikking zullen worden gesteld.

Aan deze opmerkingen wordt tegemoetgekomen door:

- in paragraaf 1, vijfde lid van het ontworpen artikel 201/2 LPKD de term 'medeverwerkingsverantwoordelijke' te vervangen door de term 'gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijke' (artikel 76 van het ontwerp van decreet);
- de paragrafen twee en drie van het ontworpen artikel 201/2 LPKD te schrappen (artikel 76 van het ontwerp van decreet) ;
- in de ontworpen artikelen 196, §1, vierde lid, en 197, §1, vijfde lid, LPKD toe te voegen welke persoonsgegevens vermeld moeten worden in de aangiften (resp. artikel 71 en 72 van het ontwerp van decreet). Paragraaf 4 van het ontworpen artikel 201/2 LPKD wordt eveneens geschrapt (artikel 76 van het ontwerp van decreet). Eventuele modaliteiten in verband met de inzage kunnen geregeld worden in een besluit, in uitvoering van paragraaf 3 van het ontworpen artikel 197 LPKD.

8. Kosten van de verkiezingen (punten 62-65 van het advies)

De punten 62 tot en met 65 van het advies van de GBA handelen over de kosten van de verkiezingen. De GBA merkt op dat:

- het voornemen geschrapt moet worden om in het kader van de uitbetaling van presentiegelden en vergoedingen het rijksregisternummer van de begunstigden over te maken aan de dienstverlener (punt 63 van het advies);
- de verplichting moet herzien worden om het aantal keer dat een persoon gezeteld heeft in een stem- of telbureau, te registreren in het bevolkingsregister (punt 64 van het advies).

Op deze opmerkingen wordt niet ingegaan om volgende redenen:

- een eventuele dienstverlener heeft het rijksregisternummer nodig om een aanvrager correct te authenticeren. Die gegevens worden immers op papier verzameld en niet digitaal. Ook de federale overheid bezorgt het rijksregisternummer aan een eventuele dienstverlener met het oog op de uitbetaling (zie de wet van 28 maart 2023 houdende diverse wijzigingen inzake verkiezingen (I), artikel 43, 4°, dat artikel 130 van het Kieswetboek aanvult);
- de GBA brengt als argument aan dat het bevolkingsregister breed raadpleegbaar is voor diverse doeleinden die geen verband houden met de organisatie van verkiezingen en daarom niet geschikt is om te registreren hoeveel keer men gezeteld heeft. Het feit dat het bevolkingsregister raadpleegbaar is voor diverse doeleinden die geen verband houden met de verkiezingsorganisatie, impliceert evenwel niet dat die registratie daar niet mag gebeuren; de verkiezingsorganisatie wordt in dat geval een van de diverse doeleinden waarvoor het bevolkingsregister raadpleegbaar is. Dezelfde redenering geldt immers ook voor het Rijksregister;
- de Federale Overheidsdienst houdt diezelfde registratie eveneens bij in het bevolkingsregister (zie de wet van 28 maart 2023 houdende diverse wijzigingen inzake verkiezingen (I), artikel 16, 5°, dat artikel 95, §4, van het Kieswetboek aanvult) en het is aangewezen dat beide registraties in hetzelfde register worden bijgehouden.

D. BIJKOMENDE WIJZIGINGEN

De vorige versie van het voorontwerp van decreet bevatte een bepaling die aan bepaalde kiezers het recht geeft te weigeren om in te gaan op een oproep om in een stem- of telbureau te zetelen, als ze al twee keer gezeteld hebben (artikelen 22 en 23 van het ontwerp van decreet).

Inmiddels werd voor de federale verkiezingen een gelijkaardige regeling uitgewerkt met de wet van 28 maart 2023 houdende diverse wijzigingen inzake verkiezingen (I), artikel 16, 5°, dat artikel 95, §4, van het Kieswetboek aanvult. Met die regeling wordt een kiezer die twee keer als bijzitter in een stem- of telbureau heeft gezeteld, op zijn verzoek vrijgesteld van de verplichting om die functie nogmaals uit te oefenen. Het verzoek moet uiterlijk de 40ste dag voor de verkiezing gericht worden aan de gemeente en moet gebaseerd zijn op de registratie van de effectieve uitoefening van de functie in het bevolkingsregister. De gemeente registreert de vrijstelling dan in het bevolkingsregister, zodat die kiezer a priori niet aangewezen wordt als bijzitter.

Deze regeling, waarbij de vrijstelling voorafgaand aan het proces van de aanwijzingen gegeven wordt, verdient de voorkeur op een regeling waarbij een kiezer eerst aangewezen wordt en dan pas kan weigeren, waarna een volgende kiezer moet aangewezen worden. Die laatste regeling heeft immers een verzwarende en vertragende impact op het proces van de aanwijzingen, in een cruciale fase van het verkiezingsproces, waarin geen tijd te verliezen valt. Om die reden werd de ontwerpregeling in de artikelen 47 en 50 LPKD voor het recht om te weigeren afgestemd op de regeling die in het Algemeen Kieswetboek is opgenomen (artikel 22 en 23 van het voorontwerp van decreet).

De nieuwe regeling die in dit ontwerp van decreet is opgenomen, houdt in dat een kiezer die twee keer als lid van een stem- of telbureau heeft gezeteld, op zijn verzoek vrijgesteld wordt van de verplichting om de functie van bijzitter uit te oefenen. Het verzoek moet uiterlijk de 50ste dag voor de verkiezing gericht worden aan de gemeente en moet gebaseerd zijn op de registratie van de effectieve uitoefening van de functie in het bevolkingsregister. Aangezien de registraties vanaf de eerstvolgende verkiezingen (de federale verkiezingen op 9 juni 2024) zullen gebeuren, zullen kiezers van dit recht ten vroegste gebruik kunnen maken na de lokale verkiezingen van 13 oktober 2024 (als zij gezeteld hebben op 9 juni en op 13 oktober 2024).

Met deze bepaling wordt beoogd dat de kiezer om een vrijstelling kan verzoeken als hij twee keer heeft gezeteld als lid van een stem- of telbureau. Dat kan zowel als voorzitter, als bijzitter of als secretaris zijn. De vrijstelling geldt echter alleen voor de functie van bijzitter. De kiezer blijft nog altijd verplicht op de oproep in te gaan als hij aangewezen wordt als voorzitter, omdat het voor de uitoefening van deze functie belangrijk is dat men personen met ervaring kan aanwijzen. De secretaris wordt vrij gekozen door de voorzitter van het stem- of telbureau zelf, en valt buiten het aanwijzingsproces door de magistraat. De uiterste datum om de vrijstelling te vragen, wordt vastgesteld op 50 dagen voor de dag van de verkiezing, omdat de lijsten met de namen van de kiezers die voor aanwijzing in aanmerking komen, uiterlijk op 31 augustus van het verkiezingsjaar aan de magistraat moeten bezorgd worden. Een uiterste datum van 50 dagen voor de verkiezing (in 2030 is dat op 24 augustus) lijkt dus aangewezen voor het indienen van het verzoek om een vrijstelling.

E. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voor een artikelsgewijze toelichting bij de vermelde wijzigingen wordt verwezen naar de memorie van toelichting bij het voorontwerp van decreet (zie bijlage).

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

De bepalingen in de beide Kiesdecreten waarmee de Vlaamse Regering in het kader van de verkiezingen engagementen aangaat, worden niet gewijzigd. Er worden ook geen andere bepalingen gewijzigd die een invloed kunnen hebben op de financiële gevolgen van de engagementen van de Vlaamse Regering.

Het voorliggende voorontwerp van decreet heeft bijgevolg geen budgettaire weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Het gunstig advies van de Inspectie van Financiën is verleend op 21 november 2022 en luidt dat het begrotingsakkoord niet vereist is.

B. ESR-TOETS

Het voorontwerp van decreet heeft geen meeruitgaven tot gevolg.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Het voorontwerp van decreet laat het personeelsbestand van de Vlaamse overheid en de navenante personeelsbudgetten ongemoeid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De voorgestelde wijzigingen leiden niet tot bijkomende inzet van het personeel dat in dienst is en noopt evenmin tot werving van extra personeel of meerkosten voor de lokale en provinciale besturen. Ze geven geen aanleiding tot een toename van de werkingsuitgaven of lopende uitgaven van de lokale en provinciale besturen, noch geven ze aanleiding tot bijkomende investeringen of schulden. Aan de ontvangstenzijde, leiden ze niet tot bijkomende financiële middelen die aan de lokale en provinciale besturen ter beschikking gesteld moeten worden om het voorontwerp van decreet na te leven.

Conclusie: het voorontwerp van decreet heeft geen negatieve weerslag.

4. VERDER TRAJECT

Het voorontwerp van decreet wordt na de derde principiële goedkeuring voor advies voorgelegd aan de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van vijf dagen. Na verwerking van het advies van de Raad van State zal het ontwerp van decreet geagendeerd worden voor definitieve goedkeuring.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerp van decreet tot wijziging van het Lokaal en Provinciaal Kiesdecreet van 8 juli 2011, het Digitaal Kiesdecreet van 25 mei 2012 en het decreet van 22 december 2017 over het lokaal bestuur;
- 2° de Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen te gelasten over het voorontwerp van decreet, vermeld in punt 1°, het advies van de Raad van State in te winnen, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 5 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 3°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, gemotiveerd door de omstandigheid dat:
 - f) het vanuit democratisch oogpunt essentieel is dat de kiesregelgeving tijdig vastligt, bij voorkeur minstens een jaar voor de verkiezingsdag, d.w.z. uiterlijk in oktober 2023;
 - g) de geplande goedkeuringsprocedure voor het voorontwerp van decreet doorkruist werd door het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 26/2023 van 16 februari 2023, waardoor bijkomend advies moest ingewonnen worden van de Gegevensbeschermingsautoriteit;
 - h) ook de tijdige goedkeuring van uitvoeringsbesluiten niet in het gedrang mag komen;
 - i) de geplande wijzigingen in de kiesdecreten rechtstreeks of onrechtstreeks, via de uitvoeringsbesluiten, bepalend zijn voor de ontwikkeling van de verkiezingssoftware, die na de nodige aanpassingen via strikte procedures getest moet worden en door een onafhankelijk orgaan tijdig gecertificeerd moet worden;
 - j) de inwinning om advies betrekking heeft op een beperkt aantal artikelen van het voorontwerp van decreet, namelijk alleen de wijzigingen die zijn aangebracht aan de vorige tekst die aan de Raad van State is voorgelegd, en die niet ertoe strekken tegemoet te komen aan de opmerkingen in het vorige advies van de Raad van State.

De Vlaamse minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen,

Bart SOMERS

Bijlagen:

- het voorontwerp van decreet
- de memorie van toelichting
- het advies van de Raad van State
- het advies van de Gegevensbeschermingsautoriteit